

Lösningar till Inledande matematik för E1, (TMV157) 2012-10-27

1. (a) Systemets utökade koefficientmatris utsätts för radoperationer:

$$\begin{pmatrix} 1 & -1 & -1 & 1 \\ -1 & 2 & 2 & 0 \\ 3 & -1 & -1 & 5 \end{pmatrix} \quad \text{Rad 1 läggs till rad 2, Rad 3 minskas med 3x rad 1:}$$

$$\begin{pmatrix} 1 & -1 & -1 & 1 \\ 0 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & 2 & 2 & 2 \end{pmatrix} \quad \text{Från rad 3 dras 3x rad 2:}$$

$$\begin{pmatrix} 1 & -1 & -1 & 1 \\ 0 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \end{pmatrix}$$

Detta ger att z är en fri variabel, så vi kan sätta $z = t$. Andra raden ger då $y = 1 - t$ och första att $x = 1 + (1 - t) + t = 2$.

Svar: $x = 2$, $y = 1 - t$ och $z = t$, där t är ett godtyckligt reellt tal.

- (b) Låt $\bar{w}$ vara den givna vektorn. Om man t.ex. sätter

$$\bar{u} = \begin{pmatrix} 3 \\ -1 \\ 0 \end{pmatrix} \quad \text{och} \quad \bar{v} = \begin{pmatrix} 0 \\ 1 \\ 2 \end{pmatrix}$$

så är $\bar{u} \cdot \bar{w} = 6 - 6 + 0 = 0$ och $\bar{v} \cdot \bar{w} = 0 + 6 - 6 = 0$, så så väl $\bar{u}$ som $\bar{v}$ är vinkelräta mot $\bar{w}$. För att $\bar{u}$ och $\bar{v}$ ska vara parallella ska det finnas en skalär k , så att $\bar{v} = k\bar{u}$, d.v.s $0 = 3k$, $1 = -k$ och $2 = 0 \cdot k$. Den första av dessa ekvationer ger $k = 0$, som inte fungerar i den andra. Alltså är $\bar{u}$ och $\bar{v}$ inte parallella.

Svar: T.ex. $\begin{pmatrix} 3 \\ -1 \\ 0 \end{pmatrix}$ och $\begin{pmatrix} 0 \\ 1 \\ 2 \end{pmatrix}$.

- (c) Polär framställning ger $-8i = 2^3 \cdot e^{-i\pi/2}$, vilket ger att $z = 2^{3/2} \cdot e^{-i\pi/4}$ är en lösning till ekvationen. Vi har $2^{3/2} \cdot e^{-i\pi/4} = 2\sqrt{2}(1/\sqrt{2} - i/\sqrt{2}) = 2 - 2i$.

Svar: T.ex. $z = 2 - 2i$.

- (d) Man har $f'(x) = e^{-x}(1 - x)$ och $f''(x) = e^{-x}(-1 + x - 1) = e^{-x}(x - 2)$, som är positiv precis när $x > 2$. Därmed är f konvex då $x \in (2, \infty)$

Svar: $(2, \infty)$.

- (e) i. Förkortning med e^x ger $f(x) = (1 + 2xe^{-x} - e^{-x}) / (2 + xe^{-x} - 2e^{-x})$. Eftersom $xe^{-x} \rightarrow 0$ och $e^{-x} \rightarrow 0$, när $x \rightarrow \infty$, gäller att $f(x) \rightarrow (1 + 0 - 0) / (2 + 1 - 0) = 1/2$ då.

Svar: $1/2$.

- ii. Förkortning med x ger $f(x) = (e^x/x + 2 - 1/x) / (2e^x/x + 1 - 2/x)$. Eftersom $e^x/x \rightarrow 0$ och $1/x \rightarrow 0$, när $x \rightarrow -\infty$, gäller att $f(x) \rightarrow (0 + 2 - 0) / (0 + 1 - 0) = 2$ då.

Svar: 2 .

- iii. Gränsvärde är av typen "0/0". Sätt $Q_1 = (e^x + 2x - 1)' / (2e^x + x - 2)'$, d.v.s $Q_1 = (e^x + 2) / (2e^x + 1)$, som har gränsvärdet $(1 + 2) / (2 + 1) = 1$, när $x \rightarrow 0$. L'Hospitals regel ger att även $f(x)$ har gränsvärdet 1 , när $x \rightarrow 0$.

Svar: 1 .

- (f) Derivering av de båda leden ger

$$8y^3y' + 3x^2 = 2xy^3 + 3x^2y^2y'.$$

Insättning av $x = -1$ och $y = 1$ ger $8y' + 3 = -2 + 3y'$, som ger $y' = -1$ och att tangenten har riktningskoefficienten -1 . Tangenten går genom punkten $(-1, 1)$ och har alltså ekvationen $y = 1 - 1(x + 1)$.

Svar: $y = -x$.

2. (a) Från ekvationen för planet får vi att det har normalen

$$\vec{v} = \begin{pmatrix} 3 \\ 6 \\ 2 \end{pmatrix},$$

som också är en riktningsvektor för linjen. Den ska gå genom punkte $(2, -3, 4)$, vilket ger att den har parameterframställningen

$$\begin{pmatrix} x \\ y \\ z \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 2 \\ -3 \\ 4 \end{pmatrix} + t \begin{pmatrix} 3 \\ 6 \\ 2 \end{pmatrix},$$

Som ger parameterframställningen $x = 2 + 3t$, $y = -3 + 6t$, $z = 4 + 2t$, där t är ett godtyckligt reellt tal. Ur detta löser vi ut t och får

$$(t =) \quad \frac{x-2}{3} = \frac{y+3}{6} = \frac{z-4}{2},$$

som är en parameterfri framställning av linjen.

Svar: $x = 2 + 3t$, $y = -3 + 6t$, $z = 4 + 2t$, där t är ett godtyckligt reellt tal, respektive $\frac{x-2}{3} = \frac{y+3}{6} = \frac{z-4}{2}$.

- (b) Sätt $A = (2, -3, 4)$ och $B = (3, -2, 4)$ och $\vec{u} = \overrightarrow{AB}$. Aståndet kan så beräknas som (med $\vec{v}$ som i lösningen till a)) $d = |\vec{u} \times \vec{v}|/|\vec{v}|$. Vi har

$$\vec{u} \times \vec{v} = \begin{pmatrix} 3-2 \\ -2-(-3) \\ 4-4 \end{pmatrix} \times \begin{pmatrix} 3 \\ 6 \\ 2 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1 \\ 1 \\ 0 \end{pmatrix} \times \begin{pmatrix} 3 \\ 6 \\ 2 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 2 \\ -2 \\ 3 \end{pmatrix}$$

Detta ger $d = \sqrt{4+4+9}/\sqrt{9+36+4} = \sqrt{17}/7$

Svar: $\sqrt{17}/7$.

3. Funktionens definitionsmängd består av alla reella tal eftersom nämnaren saknar nollställe. Eftersom funktionen är kontinuerlig kommer värdemängden därför att vara ett intervall.

Vi har

$$f(x) = \frac{(x^2 + 4) + 2x + 3}{x^2 + 4} = 1 + \frac{2x + 3}{x^2 + 4}$$

Detta ger att $f(x) \rightarrow 1$, när $x \rightarrow \pm\infty$, eftersom polynomet i täljaren i det återstående bråket är av lägre grad än det i nämnaren.

Derivering av omskrivningen av $f(x)$ ger

$$f'(x) = \frac{2(x^2 + 4) - (2x + 3) \cdot 2x}{(x^2 + 4)^2} = \frac{8 - 6x - 2x^2}{(x^2 + 4)^2} = \frac{2(4 - 3x - x^2)}{(x^2 + 4)^2} = \frac{2(1-x)(4+x)}{(x^2 + 4)^2}$$

Teckenstudium ger att f är växande på $[-4, 1]$ och avtagande på $(-\infty, -4] \cup [1, \infty)$. Vi har $f(-4) = 1 + (-5)/20 = 3/4$ och $f(1) = 1 + (5/5) = 2$. Eftersom $f(x) \rightarrow 1$, när $x \rightarrow \pm\infty$, ger detta att $f(x)$ har ett minsta värde $3/4$ och ett största värde 2 .

Svar: Värdemängden är $[3/4, 2]$.

4. Definitionsmängden till $f(x)$ består av alla reella tal.

Eftersom $\arctan t \rightarrow \pi/2$, när $t \rightarrow \infty$ och $\arctan t \rightarrow -\pi/2$, när $t \rightarrow -\infty$, gäller att $f(x) \rightarrow 0$, när $x \rightarrow \pm\infty$. Den enda sneda/horisontella asymptoten är $y = 0$. Lodrät asymptot saknas.

Derivering (med kedjeregeln) ger

$$f'(x) = \frac{3}{1+9x^2} - \frac{1}{1+x^2} = \frac{3(1+x^2) - (1+9x^2)}{(1+9x^2)(1+x^2)} = \frac{2(1-3x^2)}{(1+9x^2)(1+x^2)} = \frac{2(1-\sqrt{3}x)(1+\sqrt{3}x)}{(1+9x^2)(1+x^2)}.$$

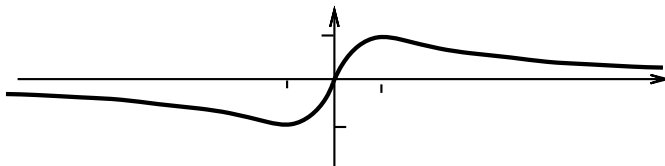
Det betyder att $f(x)$ är avtagande på $(-\infty, -1/\sqrt{3}] \cup [1/\sqrt{3}, \infty)$ och växande på $[-1/\sqrt{3}, 1/\sqrt{3}]$. Eftersom $f(x) \rightarrow 0$, när $x \rightarrow \pm\infty$, ger detta att $f(x)$ har sitt största värde i $1/\sqrt{3}$, som alltså är en (lokal) max-punkt och sitt minsta värde i $-1/\sqrt{3}$.

Vi har $f(1/\sqrt{3}) = \arctan(\sqrt{3}) - \arctan(1/\sqrt{3}) = \pi/3 - \pi/6 = \pi/6$.

Vi konstaterar att $f(x)$ är **udda** ($f(-x) = -f(x)$) och har $f(-1/\sqrt{3}) = -\pi/6$.

Detta ger att värdemängden till $f(x)$ är $[-\pi/6, \pi/6]$.

Informationen ovan leder till följande skiss

Svar Definitionsmängden består av alla reella tal. Värdemängden är $[-\pi/6, \pi/6]$. Den enda asymptoten är $y = 0$. Funktionen är avtagande på $(-\infty, -1/\sqrt{3}] \cup [1/\sqrt{3}, \infty]$ och avtagande på $[-1/\sqrt{3}, 1/\sqrt{3}]$. Den är udda och har en max-punkt i $1/\sqrt{3}$ och en min-punkt i $-1/\sqrt{3}$.

5. a) Antag att f är definierad för $I \setminus \{a\}$ där I är ett intervall runt a . Då gäller att

$$\lim_{x \rightarrow a} f(x) = L \Leftrightarrow \forall \varepsilon > 0 \exists \delta = \delta(\varepsilon) > 0 \text{ sådant att } 0 < |x - a| < \delta \Rightarrow |f(x) - L| < \varepsilon.$$

b) Låt $\varepsilon > 0$ vara givet och tag $\delta = \min[1, \varepsilon/7]$. Vi vill uppskatta $|x^2 - 9| = |(x+3)(x-3)| = |x+3||x-3|$. Om nu $|x-3| < \delta$ så gäller alltså $|x-3| < \delta \leq 1$ som ger att $2 < x < 4 \Rightarrow 5 < x+3 < 7 \Rightarrow |x+3| < 7$. Alltså gäller för givet $\varepsilon > 0$ att vi kan ta $\delta = \min[1, \varepsilon/7]$ och då gäller med detta val av δ att om $|x-3| < \delta$ så har vi att $|x^2 - 9| = |(x+3)(x-3)| = |x+3||x-3| < 7|x-3| < 7\delta \leq 7(\varepsilon/7) = \varepsilon$; d v s definitionen av att $\lim_{x \rightarrow 3} x^2 = 9$ är uppfylld.

6. (a) $f(x) = \arctan(x)$ är strängt växande men $f(x)$ går inte mot ∞ , när $x \rightarrow \infty$, så påståendet är falskt.

Svar: Falskt.

- (b) Vi har $f'(x) = 2/x - 1/(x+1) = (x+2)/(x(x+1))$, som är > 0 , när $x > 0$. Det ger att $f(x)$ är strängt växande på $(0, \infty)$.

Svar: Sant.

- (c) $f(x) = 1/x$, $x > 0$ är konvex och strängt avtagande, så påståendet stämmer.

Svar: Sant.

- (d) Vi har $f(x) = \ln x / \ln 2$, vilket ger $f'(x) = 1/(x \ln 2)$. Tangentlinjen i punkten $(a, f(a))$ har därför ekvationen $y = \ln a / \ln 2 + (x - a)/(a \ln 2)$. Den går genom origo när $0 = \ln a / \ln 2 - 1 / \ln 2$, d.v.s när $a = e$.

Svar: Sant.

- (e) Vektorerna mellan origo och punkten $(1, 0, 0)$ respektive origo och $(0, 1, 0)$ är vinkelräta mot varandra. Deras kryssprodukt är vektorn mellan origo och $(0, 0, 1)$ som inte är nollvektorn.

Svar: Falskt.

- (f) Om $z_0^n = 1$, så är $|z_0|^n = 1$, vilket ger $|z_0| = 1$. Därmed är $z_0 \bar{z}_0 = |z_0|^2 = 1$. Om vi multiplicerar båda sidor i $z_0 z_0^{n-1} = 1$ med $\bar{z}_0$ får vi därför $z_0^{n-1} = \bar{z}_0$.

Svar: Sant.